

İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi
Journal of the Human and Social Science Researches
[2147-1185]

[itobiad], 2018, 7 (4): 2474/2489

**Birinci Dünya Savaşı'nda Galiçya Cephesi'nin Açılması ve 15.
Osmanlı Kolordusunun Cepheye Gönderilmesi Meselesi**

Launch of Galician Front in the First World War and the Issue of
Sending 15th Ottoman Corps to the Galician Front

Yakup KAYA

Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, SBBF

Asst.Prof., Necmettin Erbakan University Social and Humanities Faculty

ykaya@konya.edu.tr

Orcid ID: 0000-0002-9951-2844

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received : 19.09.2018
Kabul Tarihi / Accepted : 05.11.2018
Yayın Tarihi / Published : 05.11.2018
Yayın Sezonu : Ekim-Kasım-Aralık
Pub Date Season : October-November-December
Cilt / Volume: 7 Sayı – Issue: 4 Sayfa / Pages: 2474-2489

Atıf/Cite as: KAYA, Y . (2018). Birinci Dünya Savaşı'nda Galiçya Cephesi'nin Açılması ve 15. Osmanlı Kolordusunun Cepheye Gönderilmesi Meselesi. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 7 (4), 2474-2489. Retrieved from <http://www.itobiad.com/issue/39481/461461>

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software. <http://www.itobiad.com/>

Copyright © Published by Mustafa YİĞİTOĞLU- Karabuk University, Faculty of Theology, Karabuk, 78050 Turkey. All rights reserved.

Birinci Dünya Savaşı'nda Galiçya Cephesi'nin Açılması ve 15. Osmanlı Kolordusunun Cepheye Gönderilmesi Meselesi

Öz

Bu makalenin amacı Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'nda kendi sınırları dışında müttefikleri Avusturya-Macaristan ve Almanya'ya yardım etmek amacıyla katıldığı Galiçya Cephesi'ne 15. Osmanlı Kolordusunun görevlendirilmesinin sebeplerini analiz etmek ve bu süreçte yaşanan gelişmeleri ortaya koymaktır. Öncelikli olarak Galiçya'nın tarihsel coğrafyadaki konumu belirtilerek Osmanlı birliklerinin hangi bölgelerde savaştığı irdelenen makalede, 15. Osmanlı Kolordusunun yapısı, donanımı ve işlevi hakkında bilgi vermek de amaç edinilen konular arasındadır. Makalede Osmanlı Devleti'nin Galiçya'ya asker gönderiminin gerekçeleri ve bu bağlamda ortaya çıkan bilanço, sebep-sonuç analizi ekseninde değerlendirilmiştir.

Çalışma incelenirken başta Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki ilgili belgeler olmak üzere döneme ait birincil ana kaynaklardan yararlanılma yoluna gidilmiştir. Bunlara ilave olarak çeşitli telif ve tetkik eserler de başvuru kaynakları arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Birinci Dünya Savaşı, Galiçya Cephesi, 15. Osmanlı Kolordusu, Osmanlı Devleti, Avusturya-Macaristan.

Launch of Galician Front in the First World War and the Issue of Sending 15th Ottoman Corps to the Galician Front

Abstract

This article aims at analyzing the reasons behind the assignment of 15th Ottoman Corps to the Galician Front in a bid to help to Austria and Germany, which were allied with the Ottoman Empire along with later developments in the process. The aim of this paper is to give information about the structure, equipment and function of the 15th Ottoman Corps in the article in accordance with the historical importance of the region. In the article the causes of sending Ottoman soldiers to Galician Front have been evaluated and at this context the balance sheet cause-effect analysis was made.

While conducting the research, first, the documents in the Ottoman Archives of Prime Ministry are taken into account as the primary sources. Furthermore, other secondary sources and published pieces are used in addition.

Keywords: First World War, Galician Front, 15th Ottoman Corps, Ottoman Empire, Austria.

Giriş

19. yüzyılın son çeyreğinde Avrupa'da meydana gelen kutuplaşmalar dünya siyasi tarihini yeniden şekillendirecek olan siyasi, sosyal, ekonomik ve askeri gelişmelerin yolunu aralamış ve Birinci Dünya Savaşı'na yol açan başat olayları tetiklemiştir.

1871-1914 yılları arasındaki dönem, Fransız İhtilali'nin etkilerinin geride kaldığı ve Avrupa'da diplomatik münasebetlerle bu münasebetler içindeki çatışmaların yoğunluk kazandığı bir safhayı teşkil etmiştir. Döneme böylesine bir nitelik kazandıran durum, İtalyan ve Alman birliklerinin kurulması sonrasında özellikle Alman İmparatorluğu'nun etkin bir kuvvet olarak dünya siyasetinde sivrilmesi olarak tespit edilebilir. Diplomatik münasebetlerin bu yeni yapısal yörüngesi içerisindeki gelişmeler, sömürgecilik mücadelelerinin yoğunlaşmasıyla birlikte 1914 yılında genel bir dünya savaşına yol açmıştır (Armaoğlu, 2010: 39). Önce Almanya, Avusturya-Macaristan ve İtalya bir araya gelerek Üçlü İttifak(Bağlaşma), sonra da İngiltere, Fransa ve Rusya bir klik oluşturarak Üçlü İtilaf(Anlaşma) bloklarını oluşturmuştur. Sömürge yarışı çabalarının ivme kazandırdığı siyasi ve ekonomik bunalım, 20. Yüzyılın ilk çeyreğinde Orta ve Doğu Avrupa, Balkanlar, Küçük Asya ve Kafkasya kuşağını adeta bir barut fıçısına çevirmiş, gerilimin hat safhaya yükseldiği bu vetirede tüm dünyada savaş çanları çalmaya başlamıştır. Bu bloklaşmalarda, Avrupa'da birliğini en geç kuran Almanya'nın başını çektiği bağlaşıkları 1882'de bir araya gelmesinden sonra; 1894'te Fransa-Rusya, 1904'te İngiltere-Fransa(Entente Cordiale) ve nihayet 1907'de İngiltere-Rusya arasındaki anlaşmalar Almanya'nın başını çektiği hızlı silahlanma ve sömürge elde etme yarışına bir tepki olarak ortaya çıkmış ve Üçlü İtilaf'ın temel üç halkasını oluşturmuştur. Avrupa'da 1870'lerden başlayarak 1907'ye kadar geçen süreçte böylesine iki bloğun ortaya çıkması, Birinci Dünya Savaşı'nın çıkışındaki en temel etkeni teşkil etmiştir. Özellikle 1904 İngiliz-Fransız Anlaşmasının imzalanması olayı, Üçlü İttifak ile karşı bloğun tam bir çatışma zeminine sürüklenmesiyle sonuçlanmıştır. On yıl süren bu dönemin sonunda, Birinci Dünya Savaşı patlak vermiştir. Bu devrede Alman İmparatoru II. Wilhelm İngiltere'yi yanına alamamış, 1894 Fransız-Rus anlaşması ile iki büyük güç arasında sıkıştığını hissederken şimdi bir de İngiltere gibi bir gücün baskısına maruz kalacağını görmüştür. Gerçekten de karada güçlü olan Fransa ve Rusya'nın yanı sıra denizlerin hakim gücü olan İngiltere'nin Almanya'nın karşısında yer alması, Almanya'nın karada ve denizde hızla silahlanmasına ve buna tepki olarak İngiltere'nin denizlerdeki gücünü daha da takviye etmesine neden olmuştur. Diğer yandan Fransa ve Rusya kara sahasında silahlanma şeklinde Almanya'ya karşılık vermişlerdir. Almanya'nın müttefiki Avusturya-Macaristan vasıtasıyla Balkanlarda başlattığı Pan-Cermen

hareketine karşılık, Rusya aynı minvalde Pan-Slavizm kartını kullanmış ve Balkanlardaki çatışma alanı böylece daha da derinleşmiştir. Bu arada Almanya'nın etkin müttefiki Avusturya-Macaristan da silahlanma yarışına katılmıştır. Avrupa'da bloklar arasında başlayan bu hummalı silahlanma yarışı siyasal atmosferi oldukça kırılğan hale getirerek en küçük bir hatada iki tarafın çok sert tepkiler vermesine ve dönüşü olmayan buhranların patlak vermesine sebep olmuştur. Yaşanan gerilim silahlanma yarışını daha da tetiklemiş, o kadar ki 28 Haziran 1914'te Avusturya-Macaristan veliahtının bir Sırp milliyetçisi tarafından öldürülmesi hadisesi, Balkanlarda fitili ateşlemiş ve bu olay dünya savaşının başlamasına sebebiyet vermiştir. Esasta bu gelişme basit bir suikast olarak değerlendirilmesi gerekirken, büyük ve genel bir savaşın başlamasına kapı aralamıştır. Blokların çatışması olayında dikkat çeken diğer bir taraf da Avusturya-Macaristan ve Rusya arasındaki Balkanlarda cereyan eden rekabet ve anlaşmazlıktır. Avusturya-Macaristan'ın bir yandan Rusya ve diğer taraftan da Sırbistan'la yaşadığı gerilim ve kıyasıya çatışma alanı, Birinci Dünya Savaşı'nın bu kilit noktada patlak vermesiyle sonuçlanacaktır (Armaoğlu, 2010: 51-61). Birinci Dünya Savaşı'nın temel nedenleri emperyalizm, Almanya'nın güvenlik sorunu, değişken güç dengesi ve uluslararası güvensizlik, uluslararası bir örgütlenmenin olmaması ve Osmanlı mirası üzerinde çatışma şeklinde özetlenebilir (Sander, 2000: 309-313).

Birinci Dünya Savaşı'nın Başlaması

Avusturya-Macaristan İmparatorluğu 1908 yılında Bosna Hersek'i ilhak ettiğini duyurmuştu. Bu oldubittiden altı yıl sonra Avusturya-Macaristan İmparatorluğu veliahtı Franz Ferdinand Saraybosna'yı ziyareti esnasında bir Sırp milliyetçisi olan Gavrilo Princip tarafından öldürülmüştür. Bu suikast çok uluslu Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nu bir arada tutan tek öge olan Habsburg Hanedanlığının tek veliahtı konumunda olan birisine karşı düzenlenmişti. Sırbistan Avusturya-Macaristan'a karşı milliyetçilik ateşinin sönmediğini ve Saray Bosna olayındaki emrivakiyi kabul etmediğini bu suikast sürecinde ispat edercesine hareket etmişti. Avusturya-Macaristan Sırp milliyetçiliğinin kesinlikle bastırılması ve denetim altına alınması gerektiğini düşünmüş ve suikast olayı sonrasında imparatorluğun Sırbistan'a tepkisi çok sert olmuştur. Sırbistan'ın arkasında güçlü bir Rus desteği olduğunun bilincinde olan Avusturya-Macaristan Sırbistan'a karşı her hangi bir aksiyona geçmeden önce Alman İmparatoru'nun koşulsuz desteğini sağlamıştı. Almanya ile Avusturya-Macaristan hem yakın müttefik idiler hem de Pan-Cermenizmin öncüsü konumundaydılar. Böylesine hassas ve kritik bir konuda Almanya'nın Avusturya-Macaristan'ın yanında tavır almasında şüphesiz kendi güvenliği ile ilgili taşıdığı endişeler önemli rol oynamıştır. Alman Kayzeri Baltık'ta bir deniz seyahati sırasında Avusturya-Macaristan'a destek sözü vermiş ve belki de kuzeni olan Rus Çarı ile meseleyi müzakere yoluyla halledebileceğini düşünmüştü. Ancak Avusturya-Macaristan Almanya'dan aldığı koşulsuz desteğin verdiği

özgüvenle Sırbistan'a adeta bir savaş manifestosu bağlamındaki ultiyatomu vererek 48 saat içinde suçluların kendisine teslim edilmesini istemiştir. Sırbistan da Rusya'dan aldığı güçle Avusturya-Macaristan'ın taleplerini geçiştirmeye çalışmış ve sonunda 28 Temmuz 1914'te Avusturya-Macaristan Belgrad'ı bombalamak suretiyle Sırbistan'a savaş ilan etmiştir. Bu durum karşısında Rusya genel bir seferberlik ilan ederek ordusunu savaşa hazır hale getirmiş ve Rus genel seferberliğinin bir savaş ilanı sayılacağını açıklayan Almanya bunun bir an önce sonlandırılmasını istemiş; ancak gerekli cevabı alamayınca 1 Ağustos 1914'te Rusya'ya ve 3 Ağustos'ta da Fransa'ya savaş ilan etmiştir. Almanya barış zamanında hazırladığı 'Schlieffen Planına' uygun bir şekilde önce Fransa'yı ezerek işe başlamak istemiş, Rusya ile daha sonra hesaplaşmayı öngörmüştür. Fransa'yı işgal etmek için Flander düzlüklerinden ordusunu geçirmeyi hedefleyen Almanya, Belçika'dan zararsız geçiş hakkı istemiş ve Belçika da İngiltere'den aldığı güçle Almanya'nın talebini reddetmiştir. Almanya 4 Ağustos'ta Belçika'ya saldırınca bu sefer İngiltere de Almanya'ya savaş ilan etmiştir. Böylece 4 Ağustos 1914 tarihine gelindiğinde üç cephede birden savaş başlamıştır: Alman-Fransız, Alman-Rus ve Avusturya-Sırbistan Cepheleleri (Sander, 2000: 316-318).

Gelişmeler 1 Ağustos'a kadar bir Avrupa savaşı görünümünde cereyan etmiştir. Bu tablo Almanya ve Avusturya-Macaristan'ın gözü dönmüş bir şekilde fitili ateşlemelerine karşılık, Rusya ve Fransa'nın verdiği cevapla ortaya çıkmıştır. 4 Ağustosta ise İngiltere'nin savaşa katılmasıyla Avrupa Savaşı, Finlandiya ve Polonya'da olduğu kadar denizlerde ve sömürgelerde de karşılığı olacak bir dünya savaşına dönüşmüştür (Lee, 2014: 172).

1914 yılında savaşın hemen başlarında Almanya daha 1905'te hayata geçirmeyi planladığı 'Shiliffen Planı'nı' kısa sürede gerçekleştirmek istese de bu yönde iki önemli engel belirlemiştir. Bunlardan birincisi, Belçika'nın beklenmedik güçlü direnişini Liege'de sergilemiş olması; diğeri de 6-12 Eylül 1914 tarihleri arasında Fransa ile yapılan Marne Savaşı'nda uğradığı büyük kayıp olarak düşünülebilir. Bütün bu gelişmeler İngiltere'nin, Fransa'nın yardımına koşmasına ve Rusya'nın seferberliğini tamamlayarak Almanya karşısında tam bir savaş pozisyonuna ulaşmasına katkı sağlamış, yani İtilaf Devletlerine zaman kazandırmıştır. Özellikle Liege direnişi ve Marne yenilgisi Almanya için Birinci Dünya Savaşı'nda sonun başlangıcını teşkil eden iki önemli gelişme olmuştur (Sander, 2000: 320-321).

Savaşın çıkışından kimin sorumlu olduğuna dair tartışmalara ışık tutacak nitelikte olan savaş sonrası 1919 yılında oluşturulan ve savaş suçlarının soruşturulduğu 'Bağdaşık Komisyon', 'Savaş merkezi güçler tarafından önceden tasarlanmıştır' ve 'Savaş, savaşı kaçınılmaz kılmak için bilinçli

olarak girilmiş faaliyetlerin sonucudur' ifadesini resmen tasdik etmiştir. 1920'ler ve 1930'lar boyunca Alman Hükümeti, 1914'te savaşın başlamasındaki ortak sorumluluğun altını çizerek Versailles Antlaşması'nın savaş suçları hükmünün ortadan kaldırılmasına yönelik önemli bir kampanya yürütmüştür. Bu mesele enikonu incelenmesi gereken bir konu olmakla birlikte anlaşılabilir, iki savaş arası dönemde savaş galibi müttefikler suçun daha çok merkezi devletlerden kaynaklandığı tezini ön planda tutmuşlardır (Lee, 2014: 165-166).

Birinci Dünya Savaşı'nda Doğu Cephesindeki Gelişmeler

Doğuda savaş 12 Ağustos 1914'te Avusturya-Macaristan'ın Sırbistan'a karşı savaş ilanı ile başlamış ve Bosna yoluyla Belgrad'a ilerleyen Avusturya-Macaristan karşısında Sırbistan önemli bir direnç göstermiştir. Üç aylık bir savaştan sonra Avusturya-Macaristan, Belgrad'ı ele geçirse de iki hafta içinde toparlanan Sırp Belgrad'ı Avusturya-Macaristan'dan geri aldıkları gibi Avusturya-Macaristan ordusunu da Tuna'nın kuzeyine itmişlerdir. Tüm bu gelişmeler Avusturya-Macaristan'ın güçsüzlüğünü ortaya koymasının yanı sıra, Fransa'yı kısa sürede yenemeyen Almanya için de adeta bir hayal kırıklığına sebebiyet vermiştir. Çünkü Almanya, bu tablo karşısında Doğu Cephesinde Avusturya-Macaristan'a tam olarak güvenemeyeceğini ve kesin sonucun bizzat kendi ordusu ile elde edilebileceğini anlamıştı. Üstelik Rusya seferberliğini hızla tamamlayarak Doğu Prusya'ya girmiş ve hızla batıya doğru ilerlemeye başlamıştır. Yalnız Rus orduları komutanı Samsanov, Alman ordularının bozgun halinde geri çekildiğini düşünerek Alman topraklarında ilerlemeye başlamıştır. Bu arada ikmal merkeziyle mesafesi açılan Rus ordusu Alman kuvvetleri tarafından Tannenberg'de pusuya düşürülmüş ve Rus ordusundan yüz yirmi bin asker esir alınmıştır. Avusturya-Macaristan ise Rusya'ya karşı Galiçya Cephesinde gerçek bir başarı sağlayamamış, bu cephede yaşanan uzun ve kanlı çarpışmalar sonucunda iki taraf da ciddi bir sonuç elde edememiştir. Yıpratma savaşının ilk yılında taraflardan hiçbiri istediği başarıya ulaşamamıştır. Gerçekten de Almanya kısa sürede Fransa'yı yenip Paris'i alamamış, buna karşın Fransa da kendi topraklarından Alman ordularını çıkaramamıştır. Avusturya-Macaristan Sırbistan'ı yıkamadığı gibi Rusya da Almanya'ya karşı zafer kazanamamıştı. Diğer taraftan İngiltere ve Almanya da birbirlerinin deniz gücünü yıpratamamıştı. Ancak son tahlilde, yıpratma savaşında hammadde kaynakları ve deniz gücünün önemi daha da belirgin hale gelmeye başladığından, zaman geçtikçe İtilaf Devletleri lehine ilerlediği gibi bir tespit yapmak yerinde olacaktır. 1915 yılına gelindiğinde, Doğu Cephesine damgasını vuran gelişme, Almanya ve Avusturya-Macaristan'ın Rusya'ya karşı başlattıkları ortak bir hareket ile belirgin hale gelmiştir. Rusya topraklarında 120 km ilerleyen Almanya ve Avusturya karşısında İtilaf güçlerinden yardım isteyen Rusya'nın bu talebine olumlu karşılık gelmiş ve Osmanlı Devleti'nin boğazları zorlanarak Çanakkale Savaşlarına karar verilmiştir (Sander, 2000: 322-323 ve 326).

1915 yılı sonlarında İtilaf Devletleri Almanya'nın bir cepheden diğerine asker göndermesini engellemek amacıyla Batı, Doğu ve İtalya olmak üzere üç cephede birden taarruza geçmeye karar vermişlerdir. Alman Başkomutanı Falkenhayn da Batı cephesini zorlamak ve müttefiklere ağır kayıplar verdirmek için Verdun bölgesinde bir taarruza karar vermiştir. 1916 Şubatı'nda başlayan taarruz haziran sonlarına kadar sürmüştür ve Fransızların 275.000 kayıplarına karşılık, Almanlar 240.000 askerini yitirmiştir. Ancak Alman kuvvetleri müttefikler tarafından durdurulmuş ve buna karşılık veren müttefik kuvvetlerine Almanların tepkisi de sert olmuş, bu muharebelerde ağır kayıplar verilmiştir. Verdun Savaşları üzerine Rusya da hazırlıklarını tamamlayarak Nisan ayı sonunda Galiçya'da 150 km'lik bir alanda Avusturya-Macaristan'a karşı büyük bir taarruz başlatmıştır. Almanya bir kısım kuvvetini Galiçya'ya sevk etmiş ve daha sonra Osmanlı Devleti de cepheye asker takviyesinde bulunmuştur (Armaoğlu, 2010: 159).

Savaşın başından beri tarafsızlığını koruyan İtalya, İtilaf Devletleri ile 1915'te imzaladığı Londra Antlaşması sonucunda önce 23 Nisan 1915'te Avusturya-Macaristan'a ve ardından da 27 Ağustos 1915'te Almanya'ya savaş ilan etmiştir. Diğer yandan savaş öncesinde İttifak güçlerine yakın duran Romanya ise Avusturya-Macaristan topraklarında bulunan Transilvanya ve Arat toprakları ile Banat'ta hak iddia etmiş ve böylece 17 Ağustos 1916'da İtilaflarla yaptığı anlaşmadan hemen sonra 27 Ağustos 1916'da Avusturya-Macaristan'a savaş ilanında bulunmuştur. Romenlerin savaş ilanından hemen sonra Avusturya-Macaristan sınırlarını geçerek kısa sürede Transilvanya'nın üçte birini geçmesi ve Karpatlardaki Avusturya-Macaristan cephe kesimini tehdit etmesi üzerine Avusturya-Macaristan, Alman, Bulgar ve Türk kuvvetleri Romenlere karşı ortak bir taarruza karar vermişlerdir (Akçakayalıoğlu, 1967: 12-13). Tüm bu gelişmeler 15. Osmanlı Kolordusu'nun Galiçya Cephesi'ne katılma sürecine denk gelen gelişmeler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Osmanlı Devlet adamlarında Balkan Savaşlarının ortaya çıkardığı bunalım ve ağır hezimet büyük bir yıkıma yol açmış ve 1913 Bab-ı Ali Baskınından itibaren yönetimin neredeyse tek hakimi olan İttihatçılarda, yakın zamanlardaki büyük toprak kayıplarını telafi etme düşüncesi ağır basmıştır. Bu minvalde öncelikli olarak Fransa, Bulgaristan ve İngiltere ile bir ittifak arayışına girilse de istenilen neticeye ulaşılamamıştır. Bu başarısız girişimlerde Üçlü İtilaf güçlerinden Fransa ve İngiltere'nin Rusya'yı karşılama istememeleri ile Rusya'nın Boğazlardaki, Doğu Anadolu ve Akdeniz'deki istekleri etkili olmuş ve Osmanlı Devleti'ne yaklaşan savaş atmosferinde tarafsız olmak gibi bir rol biçilmiştir. Bulgaristan'la yapılan görüşmelerde ise Bulgarların Makedonya'dan çok geniş topraklar elde etme düşüncesi, Osmanlı Devleti'nin Balkan Savaşlarında Yunanistan'a kaptırdığı

Ege Adalarını geri alma planları gündeme gelse de iki taraf arasında bir türlü istenilen somut bir sonuç ortaya çıkmamıştır. 28 Temmuz 1914'te Avusturya-Macaristan ve Sırbistan arasında savaş patlak verince, Osmanlı devlet adamlarından özellikle Başkomutan Vekili Enver Paşa, Dahiliye Nazırı Talat Paşa, Sadrazam Mehmet Sait Halim Paşa ve Meclis Başkanı Halil Beyler Osmanlı Devleti ile Almanya arasında 2 Ağustos 1914 tarihli gizli bir ittifak protokolü düzenlemişler ve bu anlaşmanın 2. maddesinde Avusturya-Rusya çatışmasına Almanya da dahil olursa Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın yanında savaşa katılacağı hükmüyle Osmanlı Devleti'ni bir serüvenin ucuna getiren maddeyi kabul etmişlerdir. Daha sonra Amiral Suşon komutasında Akdeniz'de İtilaf donanmasından kaçarak Osmanlı Devleti'ne sığınan Goben ve Breslav'ın Osmanlı makamlarınca korunması devleti adım adım savaşın eşiğine getirmiş ve yukarıda sayılan devlet adamlarının tasvibiyle Donanma Komutanlığına getirilen Amiral Suşon tatbikat gerekçesiyle Karadeniz'e açılarak 28-29 Ekim 1914'te Rusya'nın Kırım'daki Odesa, Novrosisk ve Sivastopol limanlarını bombalayarak Rusya'ya karşı Osmanlı Devleti'ni savaşa sürüklemiştir. Rusya böylece Osmanlı Devleti'ne savaş ilanında bulunca Osmanlı Devleti de Kafkasya cephesinde Rusya'ya karşı 1 Kasımdan itibaren resmen savaşa girmiştir (Armaoğlu, 2010: 140-145).

Osmanlı Devleti'nin Galiçya Cephesi'ne Asker Göndermesi

1916 yazında çok şiddetli muharebelerin yaşandığı Galiçya bölgesinin tarihi coğrafyasının sınırlarını çizmek konunun anlaşılması açısından ayrı bir öneme sahiptir.

Galiçya, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun bir eyaleti konumundaydı. Galiçya'nın doğusunda Rusya(Podolya, Beserabya) ve Bukovina Eyaleti, kuzeyinde Rusya'ya bağlı Polonya, batısında Silezya, güneyinde Karpat dağları ve Macaristan bulunmaktaydı. Galiçya, 80.000 km. kare bir alana sahipti (Akçakayalıoğlu, 1967: 17). Günümüzde ise Galiçya Polonya'nın güney-doğusunu ve Ukrayna'nın batısını içermektedir. Yani Krakow, Tarnow, Stalowa, Rzeszow, Przemysl, Krosno ve çevresi Polonya şehirleri ile Lwow, Ternopil, Delyatyn, Zolochiv ve çevresi Ukrayna şehirleri tarihsel coğrafyada Galiçya olarak bilinen bölgede bulunmaktadır (Köstüklü, 2014: 29).

15. Türk Kolordusu daha çok Dinyester'in kuzeyinde Zilotalipa, Narajovka ve Gnitalipa vadileri dolayında muharebe etmiştir. Harekatın önemli bir kısmı Zilotalipa vadi ekseninde geçmiştir; bu vadi, kuzey-güney uzantılı doğuya karşı önemli bir savunma hattını teşkil etmiştir. Bunun doğusundaki Koropiec, batısındaki Narajovka, Lipa ve Gnitalipa vadileri de aynı özelliktedir (Akçakayalıoğlu, 1967: 18).

Birinci Dünya Savaşı'nın henüz başlarında Rus Çarı II. Nikola İstanbul ve Boğazlar üzerindeki taleplerini iletmek için çağırıldığı Fransız elçisi Paleologue ile yaptığı bir görüşmede, Rusya için şunları istediğini

söylemiştir: “Almanya’dan Doğu Prusya’da bir sınır düzeltmesi ve bunun belki Vistül ırmağının ağzına kadar uzatılması. Lehistan’ın yeniden kurulabilmesi için Posnanya ile Silesya’nın bir kısmının alınması, Avusturya’dan da Galiçya ile Bukovinya’nın bir parçasının Ruslara verilmesi. Böylelikle Rusya tabii sınırları olan Karpat dağlarına kadar gitmek imkanını elde eder..” (Bayur, 1991: 460-461). Rus Çarının bu istekleri, daha savaşın başlarında Galiçya bölgesiyle ilgili bir tasarısının olduğunu ve savaş sırasında Avusturya-Macaristan ile çetin bir mücadeleye girileceğini göstermektedir.

Galiçya adı 1144 yılında Rus Prensi Vladimirko’nun bizzat kurduğu ‘Halitch-Galitch’ şehrinden alınmıştır. Galiçya uzun yıllar germenleştirme ve sömürgeleştirme politikalarıyla karşı karşıya kalmış, bir dönem Avusturya-Macaristan egemenliğine girmiştir. 1846’da milli bir ayaklanma sonucunda Avusturya-Macaristan yönetiminde bir eyalet olarak temsil edilme hakkına kavuşmuştur. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu’nun kuruluşundan Birinci Dünya Savaşı’nın başlamasına değin Galiçya Avusturya-Macaristan’a bağlı kalmış, savaşın hemen başlarında ise uzun süredir bölge için planlar yapan Rusya 1 Eylül 1914’te Doğu Galiçya’yı toptan işgal etmiştir. Ancak Mayıs 1915’te Almanya-Avusturya ortak hareketi sonucunda bölgeyi tahliye etmek zorunda kalmıştır (Akçakayalıoğlu, 1967: 19-20). Daha önce de belirtildiği gibi 1916’da ise Almanya’nın Verdun Savaşlarını başlatmasından sonra Rusya, Nisan ayının hemen başlarında Avusturya-Macaristan’a karşı 150 km’lik bir alanda tekrar Galiçya’dan saldırıya geçmiş ve Almanya cepheye asker göndererek müttefiki Avusturya-Macaristan’a destek olmuştur (Armaoğlu, 2010: 159).

15. Türk Kolordusu’nun 1916’da görevlendirilmesi sırasında, Alman ve Avusturya-Macaristan kuvvetlerinin Galiçya’daki mevzilenişi incelendiğinde şu tabloyla karşılaşılmaktadır: “Alman genel karargahına bağlı doğu, batı ve Balkan cephesi ordular grubu komutanlıkları. Avusturya-Macaristan genel karargahına bağlı Avusturya-Macaristan Velihtı Karl Ordular Grubu ve İtalyan cephesi ordular grubu komutanlıkları. Karl Ordular Grubu; Alman Güney Ordusu, üçüncü ve yedinci ordulardan kurulmuştu. 15. Türk Kolordusu’nun dahil bulunduğu güney ordusu Orgeneral Graf Von Bothmer komutasında 9. Kolordu, Hofmann Kolordusu, 15. Türk Kolordusu, 6. Kolordu, 12. Kolordu ve 48. İhtiyat Tümeni ile menzil müfettişliğinden teşekkül etmişti. 15. Kolordu, önceleri Kovel dolaylarındaki Linsingen ordular grubuna verilmişken Galiçya’ya varıldıktan sonra Bothmer ordusu emrine girmişti. Hatta, 1916 temmuz başlarında Brenhardi grubuna katılmasına karar verilmişken, bu sırada Galiçya’da Avusturya-Macaristan cephesinde şiddetli muharebeler oluyordu. Haziranda Lodz’dan Çernoviç’e(Cernovitz) kadar 300 km. genişlikteki bir sahaya Rusların yaptığı Brossilov taarruzları Avusturya-Macaristan 2. ve 3. Ordularını kötü bir durumda geri sürdüğü halde, general Bothmer’in emrindeki Alman güney ordusu Avusturya-

Macaristan ordularının ortasında bu saldırılara karşı koymuştu. Güney ordusu adeta, bütün Avusturya-Macaristan cephesinin temel taşı teşkil ediyordu. Mevzilerinde tutunamazsa bu cephe çökebilirdi. O halde zor durumda olan Bothmer ordusunun pekiştirilmesi gerekiyordu. En uygun şekil yeni gelmekte bulunan 15. Türk Kolordusu'nun Alman güney ordusunun emrine verilmesi idi ve şöyle yapıldı: 15. Türk Kolordusu'nun emrine verilen Alman ve Avusturya-Macaristan kıtaları muharebe görevi yönünden bağlı buldukları komutanlıkların yönetimi altındaydılar. Cephane, araç ve gereç ikmalleri de aynı kanallardan yapılıyordu. Diğer bakımlardan esas birlikleriyle ilişkilerini devam ettiriyorlardı.” (Akçakayalıoğlu, 1967: 21-22).

1915'te Çanakkale Savaşlarının bütün şiddetiyle devam ettiği bir süreçte Çanakkale'den boş kalan Türk kuvvetlerinin Isonzo(İtalya) ve Galiçya'ya gönderilmesi ile ilgili bilgiler harp erkanı arasında konuşulmaya başlanmıştır. Bu meyanda Başkomutan Vekili Enver Paşa Alman orduları fiili başkomutanı Falkenhayn'a bu Türk kuvvetlerinin kesin sonucun alınacağı Avrupa cephelerinde kullanılmasını önermesi üzerine, Falkenhayn'ın buna mesafeli yaklaştığı ve Türk kuvvetlerinin dinlenmeye ihtiyacı olduğundan hareketle, bu kuvvetlerin öncelikli olarak Türk sınırlarını korumak gibi bir görevinin olduğunu dile getirdiği bilinmektedir (Bayur, 1991a: 61-62).

Verdun çarpışmaları sırasında Alman ve aynı dönemde Rus cephesinde Avusturya-Macaristan kayıplarının ağırlaşması üzerine, Enver Paşa'nın daha önceden Falkenhayn tarafından kabul görmeyen önerisi bu sefer kabul edilmiş, 19. ve 20. Türk tümenlerinden oluşan 15. Kolordu'nun Galiçya'ya gönderilmesine 23 Temmuz 1916'da karar verilmiştir. Güç, 538 subay ve 32.018 askerden oluşmuş¹ ve hareket emrinin verildiği zaman birlikler Keşan ve Şarköy dolaylarında konuşlanmıştı. Kolordu'nun ilk komutanı Kurmay Albay Yakup Şevki Subaşı iken daha sonra Tuğgeneral Cevat Çobanlı Paşa komutanlığı devralmıştır. 15. Kolordu'ya bağlı olarak 19. Tümen komutanı Yarbay Mehmet Şefik(Aker) Bey, 57. Alay Komutanı Binbaşı Hayri Bey, 72. Alay Komutanı Binbaşı Rıfat Bey, 77. Alay Komutanı Yarbay Saib Bey, Topçu Alayı Komutanı Binbaşı Ziya Beyler görev almışlardır (Akçakayalıoğlu, 196: 23).

Enver Paşa Galiçya'ya asker gönderilmesi karşılığında Bulgaristan'dan bazı yerleri almaya çalışsa da bu yöndeki isteği kabul görmemiştir. Avrupa'daki cephelerde Osmanlı varlığı bununla da sınırlı kalmamış gerek Enver Paşa'nın Alman hayranlığı gerekse de Almanya ile Ples'te yapılan 6 Eylül 1916 tarihli anlaşma ve 28 Eylülde bu anlaşmanın özellikle Osmanlı Devleti ile ilgili kısımlarının teyiti ile Osmanlı ordusunun hareket planı Alman nüfuzuna girmiştir. Böylelikle 27 Ağustos 1916'da savaşa giren Romanya'ya karşı Osmanlı Devleti üç, 19 Kasım 1916'da Manastır'ın Selanik'teki Üçlü

¹ Toplam subay ve asker sayısı ile ilgili muhtelif bilgiler söz konusudur. Örneğin, 625 zabıt 31.560 asker sayısını belirten bir başka kaynak için bkz. Ahmet Suat. (1930). Büyük Harpte Galiçya Cephesinde 15. Türk Kolordusu. İstanbul: *Askeri Mecmua*, 11.

Anlaşma güçlerince Bulgarlardan alınması üzerine de Bulgarları desteklemek gayesiyle Makedonya'ya iki Türk tümeni görevlendirilmiştir. En seçme subay ve erlerden oluşan yedi Türk tümeni Osmanlı Devleti sınırları dışında müttefiklerine yardım gerekçesiyle gönderilmiş ve bu durum Osmanlı cephelerindeki sayı ve değeri sarsmıştır. Hatta o kadar ki Liman von Sanders Alman Ordusu genel komutanı Lüdendorf ile görüşerek Osmanlı Devleti'nden Avrupa cephelerine yeniden birlikler gönderilmesinden vaz geçilmiştir. Enver Paşa'nın 1917'de Bağdat'ı geri alma planı çerçevesinde Almanya'dan gelen bir general, hafif yüklü ve seçilmiş altı Alman taburundan ve hafif makineli tüfek kıtaatından oluşan yardımına karşın, Almanya'ya ve Avusturya-Macaristan'a destek olmak için toplamda yedi tümenin gönderilmesi Alman hayranlığının ya da Almanya yönetimi karşısındaki kompleksin bir tezahürü olarak düşünülebilir (Bayur, 1991a: 365-366 ve Karal, 1999: 498).

Osmanlı Devleti'nin, müttefiki Avusturya-Macaristan'a yardım etmek için giriştiği bu eylem, Meclis-i Vükela'da müzakere edilmiş ve *"Rusların Şarkî Galiçya'da ve Bukovina'daki taarruz-ı ahirlerinde Avusturya ve Macaristan ordularının ric'ate mecbur olması dolayısıyla usûl-i askeriyede hasil olan muvâzenesizliğin telafisi lazım olub bu ricatin Romanya devletinin siyaset-i harbiyesini müttefiklerimiz aleyhine tebdil etmesi melhuz olduğunda bu ihtimal tahakkuku Yunanistan'da da İtilafçılar lehinde harb-i umumiye iştirakini davet ederek bu halde İstanbul-Berlin yolu töhmet-i tehlikeye girmiş olacağından buna mahal kalması imkanını mümkün mertebe bertaraf etmek üzere Almanya ve Avusturya devletlerinin arzularına terfikan Rusya'ya karşı harb eden mezkur ordular aksamına muâvenet-i askeriye ifası ve Onbeşinci Kolordu hümayunlarının muavenet edilmesi tensib kılınmış olmağla (9 Temmuz 1332)"* denilerek Galiçya cephesine asker gönderilmesi kararlaştırılmıştır. (BOA, MV: 202/141 ve BOA, MV: 244/24 ve BOA, İ-DUİT: 162/102)

Yine Galiçya'ya asker gönderilmesi hususunu teyit eden bir irade-i seniyyede, *"Onbeşinci Kolordu-yu Hümayunumuzun Rusya'ya karşı harb eden Avusturya ve Macaristan orduları aksamına muavenete me'mur edilmesi Meclis-i Vükela kararıyla tensib olunmuştur. Bu irade-i seniyyemizin icrasına Harbiye Nazırı memurdur(10 Temmuz 1332)." denilmektedir.* (BOA, İ-DUİT: 162/102).

Bu minvalde 15. Kolordu'nun sevk işlemleri Başkomutanlık emri çerçevesinde 23 Temmuz 1916'dan itibaren başlamıştır (BOA, MV: 202/141). *"27 Temmuzda 5. Ordu Komutanı Mareşal Liman von Sanders, ertesi gün de Başkomutan Vekili Enver Paşa, Uzunköprü'ye gelerek birlikleri denetleyip gereken bilgiyi aldılar. İlk bölükler Berlin-Bağdat demiryolundan yararlanarak,*

Uzunköprü'den trenle² yola çıktılar. Belgrat'ta temizlik ve sağlık kontrolünden geçtikten sonra Budapeşte üzerinden Avusturya-Macaristan'a varan Osmanlı orduları Avrupa'da büyük ilgiyle karşılandılar." (Dağlar, 2012: 56).

Galiçya cephesine sevk işlemleriyle ilgili olarak meydana gelebilecek aksaklıkları önlemek amacıyla, hükümetin aldığı tedbirlerden birisine örnek olarak 1 Teşrinievvel 1332 tarihinde Dahiliye Nezaretinden Harbiye Nezaretine gönderilen bir yazıya, 17 Teşrinisani 1332 tarihli Harbiye Nezaretinden Dahiliye Nezareti Celilesine gönderilen cevapta şöyle denilmektedir: *"Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti ifadesiyle muharrer 20 Teşrinievvel 332 tarihli ve 854 numaralı tezkire-i âliyye-i nezaretpenahileri cevabıdır. Kırşehir ve civarında derdest olunacak askeri firarilerinin Romanya ve Galiçya cebhe-i harbine gönderilmesi mukaddemâ buraca da düşünülmüş ve keyfiyeti üçüncü ordu kumandanlığına yazılmıştı. Gelen cevabda bu gibi firariler hakkında orduca tedabir-i hafiyeye ittihaz edilmekte olduğundan kemâ-fi'lsâbık kıta-i sabıklarına gönderilmelerine lüzum gösterilmiş ve keyfiyet Ankara vilayet-i aliyyesinden makam-ı âciziye varid olan işâra cevaben bu suretle tebliğ edilmekle beraber mezkur kumandanlıkla bâ muhabere hall-i mesele olunması lüzumu ila ve ve izbar olunmuşdu. Binaenaleyh ona göre icab-ı hâl-i ifa olunmak üzere arz-ı malûmata müşaberet kılındı."* (BOA, DH-EUM: 11/52)

Başta Galiçya cephesi olmak üzere müttefik devletlere destek maksadıyla gönderilen birliklerdeki subaylara verilecek maaşla ilgili yapılan düzenlemede özetle, bu birliklerin başındaki subayların maaşlarına mevcut maaşlarının yarısı kadar daha zam verilmesi konusu karara bağlanmıştır. Bu meyanda Harbiye Nezareti'nin, Sadaret makamının ve Maliye Nezaretinin görüşmeleri söz konusudur. Sonuçta hazırlanan kanun önce kanun-ı muvakkat olarak yürürlüğe girmiş ve daha sonra da Meclisin açılmasıyla kanunlaşmıştır. Kanunun birinci maddesinde, *"Hasbe'l hâl düvel-i müttefika memaliğine gönderilecek kıtaatın zabitanına kıtalarıyla birlikte oralarda kaldıkça maaşlarının nısfî mikdarı zamîme-i i'tâ olunur."* (BOA, İ-DUİT: 162/102) denilmektedir.

Osmanlı Sadaret makamından Harbiye Nezareti'ne gönderilen bir yazıda Galiçya'da savaşta yaralanmış ve Viyana yakınlarında Gudinağ isimli bir hastanede tedavi gören Osmanlı gazilerinin Viyana sefiri tarafından ziyaret edilmesi ve kendilerine taltif edilmesi konusu ve bizzat padişahın bu yöndeki isteği dile getirilmektedir (BOA, BEO: 4428/332062)³.

Rusya'ya karşı Almanya ve Avusturya-Macaristan'a yardım için gönderilen 15. Osmanlı Kolordusuna bağlı birliklerin mücadelesi harp tarihine oldukça önemli bir kayıt düşmüş ve kolordu parlak başarılarla adından söz ettirmiştir. Gerek Başkomutan Vekili Enver Paşa'nın tebrik telgraflarından,

² Bazı birincil kaynaklarda Macaristan istikametindeki trenle hareketin, 29 Temmuz 1916 tarihinde gerçekleştiği belirtilmektedir. Bkz. İbrahim Arkan. (2007). *Harp Hatıralarım, Bir Mehmetçiğin Çanakkale, Galiçya, Filistin Cephesi Hatıraları*, İstanbul: Timaş Yayınları, 77.

³ Avusturya-Macaristan Hükümeti'nin yaralı gazileri tedavi ettiği başka bir hastane olan Olmoç'tan bir fotoğraf için bkz. *Harp Mecmuası*. (1332). (16), İstanbul: 247.

gerekse de Alman ve Avusturya-Macaristan makamlarının taltif ve ödülleriyle anlaşıldığına göre 15. Kolordu Galiçya cephesinde en çok adından söz edilen kuvvet olma özelliğine sahip olmuştur. Ne var ki bu başarıların yanında kolordu, direnci nispetinde Rus kuvvetleri karşısında çok ciddi kayıplar vermiştir. 15. Kolordu Galiçya'da 12 subay ve 853 asker esir alırken, harp kayıtlarından elde edilen verilere göre kesin olmamak kaydıyla yaklaşık olarak 100 subay şehit ve 120 subay yaralı olmak üzere toplamda şehit ve yaralı sayısı 15.000 civarındadır. 15. Türk Kolordusunun görevini ifa ettikten sonra kalan son birlikleri 26 Eylül 1917'de İstanbul'a dönüş yapmıştır (Köstüklü, 2014: 319).

Savaş esirlerinin durumuyla ilgili yeni Türk Devleti döneminde bulunan girişimlerden bir tanesinde, Birinci Dünya Savaşı'nda Galiçya cephesinde görevini yaptıktan sonra Filistin cephesinde görevlendirilen ve 19. Fırka 72. Alay ikinci tabur hesap memuru alay katibi Sadık bin Yakub'un Filistin'de 19 Eylül 1918'de İngilizler tarafından esir alındığı ve Kahire'de tutuklu bulunduğu belirtilmektedir ve kendisinin o zamanki sorgusunda Hilal-i Ahmer Üsera Komisyonu'nun verdiği bilgiye göre hayatta olduğu anlaşıldığından bahsedilmektedir. Bu durumda İngilizlerle yapılan esir anlaşmasına göre kendisi yurda dönmediğine göre Sadık bin Yakub'un son durumu hakkında Hariciye Vekaleti tarafından Hilali Ahmer Cemiyeti genel merkezinden 1923 yılında bilgi talep edilmektedir. Gerekli yazışmalar sonucunda bahsi geçen kişinin 8 Kasım 1918'de Kahire'de nakledildiği karargahta hastalığı neticesinde vefat ettiği belirtilmektedir (BOA, HR-İM: 87/29).

Galiçya cephesindeki Türk esirleri genelde Rusya'nın Ukrayna bölgesinde tutulmuştur. Bir rakam vermek gerekirse Birinci Dünya Savaşı'nda Rusya ile savaşılan Galiçya, Romanya ve Kafkasya cephelerinden Rusya'ya esir düşen 65.000 kişiden sadece 25.000'i yurda dönebilmiştir. Geri kalan 40000 kişinin önemli bir kısmının Rusya topraklarında öldüğü ve geri kalan az bir kısmının da yaşamını Rusya civarında sürdürdüğü anlaşılmaktadır. TBMM Hükümeti ile Sovyet Rusya arasında akdedilen esir mübadelesi sözleşmesi ile 1921'den itibaren Rusya'daki Türk esirlerinin yurda getirilmesi için yoğun çaba harcanmış ve bu yönde belirli bir mesafe kat edilmiştir (Köstüklü, 2012: 4-11).

Sonuç

1914'te Birinci Dünya Savaşı başladığında Avrupa'daki devlet adamlarının ve diplomatların pek azı savaşın bir dünya savaşına dönüşüp uzun bir yıpratma savaşına yol açacağını tahmin etmemişti. Yalnız İngiliz Dışişleri Bakanı Sir Edward Grey 1914'te savaş başladığında bir akşam vakti Londra'daki sokak lambalarının o gün sönüp bir daha dört yıl sonuna kadar yanmayacağı öngörüsünde bulunabilmişti. 1914'te yani yıpratma savaşının

ilk yılında Almanya-Fransa ve Belçika savaşları, Avusturya-Sırbistan ve Rusya mücadelesi ve Almanya-İngiltere deniz rekabeti büyük bir ivme kazanmış ve savaş git gide deniz gücü üstün olan ve hammadde kaynakları bir hayli fazla olan İtilaf Devletleri'nin lehine bir durum sergilemeye başlamıştır. Savaşın hemen başlarında bölge için uzun süredir planlar yapan Rusya 1 Eylül 1914'te Doğu Galiçya'yı tamamen işgal etmişti. Bu süreçte Avusturya Rusya'ya karşı Galiçya'da gerçek bir başarı sağlayamamış ve her iki taraf da cephede verdikleri kanlı mücadelede ağır kayıplar vermişlerdir. Ancak Mayıs 1915'te Alman ve Avusturya ortak hareketi ile Rusya bölgedeki askerlerini geri çekmek zorunda kalmıştır. 1916'da ise Almanya Verdun Savaşlarını başlatınca Rusya, Galiçya bölgesinde Avusturya topraklarına 150 km'lik bir alandan nüfuz etmiş ve Almanya da müttefiki Avusturya'ya destek göndermiştir.

Osmanlı Devleti Galiçya bölgesinde müttefiki Avusturya ve Almanya'ya destek olmak için, daha müttefiklerinin bu yönde bir talebi olmadan istekli davranmış, Başkomutan Vekili Enver Paşa Çanakkale cephesinde boş kalan bazı birliklerin Galiçya'ya gönderilmesi fikrini ileri sürmüştür. Ancak Osmanlı Devleti'nin Galiçya için gösterdiği eğilim, Alman Orduları Başkomutanı General Falkenhayn tarafından Osmanlı cephelerinin zayıflaması endişesi gerekçesiyle geri çevrilmiştir. Almanya, 1916 Verdun Savaşlarında Fransa ve İngiltere'nin ciddi bir direnciyle karşılaşp Galiçya'daki savaşta da güç kaybedince, Osmanlı Devleti'nin başından beri olumlu baktığı Avrupa cephelerine asker gönderilmesi fikrini desteklemiştir. Osmanlı Devleti, Meclis-i Vükela kararı sonucu çıkarılan bir irade-i seniyye ile 19. ve 20. Türk tümenlerinden oluşan 15. Kolordunun Galiçya'ya gönderilmesine karar vermiştir. 15. Kolordunun Galiçya'ya gönderilme gerekçesi olarak Osmanlı arşiv belgelerinde Rusya'ya karşı müttefik Avusturya ve Almanya'ya yardım, Romanya'nın ve Yunanistan'ın İtilaf güçlerine temayülünün engellenmesi gibi nedenler belirtilmektedir. Ayrıca Osmanlı Devleti'nin Bağdat'ı İngilizlerden geri alma planı çerçevesinde Almanların Osmanlı Devleti'ne bir kaç taburluk asker göndermesi sözüne karşılık, Osmanlı Devleti'nin her biri iyi yetişmiş 7 tümenini Galiçya, Romanya ve Makedonya cephelerine görevlendirmesi ayrı bir gerekçe ve tartışma konusu olarak düşünülmelidir. Diğer yandan Almanya ile 6 Eylülde 1916'da Ples'te yapılan ve 28 Eylülde de Osmanlı Devleti ile ilgili kısımların netleştirildiği anlaşmaya göre, Osmanlı ordularının hareket planları Almanya'nın kontrolüne girerek Osmanlı ordu yönetimi üzerinde Alman nüfuzu pekişmiştir. Böylece Avrupa cephelerinde Osmanlı askeri varlığı arttığı gibi bu birliklerin emir komutası da başlarındaki Alman ordu yönetimine bırakılmıştır.

Her biri eğitimli, deneyimli ve donanımlı genç bir kitleden oluşan 15. Kolordu'da 508 subay ve 32.018 asker görevlendirilmiştir. Kolordunun ilk komutanı Kurmay Albay Yakup Şevki(Subaşı) iken, daha sonra komutanlığına Tuğgeneral Cevat (Çobanlı) Paşa atanmıştır. Enver Paşa Galiçya'ya yardım karşılığında Bulgaristan'dan bazı yerleri almak istese de

böyle bir durum gerçekleşmemiştir. Osmanlı orduları Galiçya'ya 23 Temmuz 1916'dan itibaren sevk edilmeye başlanmıştır. Galiçya'daki Türk birlikleri savaş boyunca özellikle Zilotalipa vadisi ekseninde Ruslara çok ağır kayıplar verdirmişler ve başta Başkomutan Vekili Enver Paşa olmak üzere Alman ve Avusturya-Macaristan makamları 15. Kolorduya taltif ve nişan vererek kolordunun başarısını ödüllendirmiştir. Ne var ki zamanla takviye edilen Rus kuvvetleri karşısında 15. Kolordu ağır kayıplar vermiştir. Savaş kayıtlarına göre, toplamda 100 subay şehit ve 120 subay yaralı; 15.000 kişilik bir askeri kuvvet ise şehit ve yaralı olarak erimiş ve kolordunun neredeyse yarısı savaş dışı kalmıştır. Galiçya'da esir düşen Türk askerlerinin önemli bir kısmı Ukrayna bölgesinde tutulmuş, Rusya'nın savaştan çekilerek Brest-Litovsk Antlaşması'nı imzalaması ve daha sonra 1921'de yeni Türk Devleti ile esir mübadele sözleşmesini akdetmesi üzerine hayatta kalan esirler Türkiye'ye dönebilmıştır. Böylece Osmanlı Devleti sadece Avusturya-Macaristan ve Almanya'ya yardım amacıyla binlerce yetişmiş subay ve askerini Avusturya topraklarında bırakmak durumunda kalmıştır. O kadar ki Liman von Sanders dahi yetişmiş Osmanlı subay ve askerlerinin, Anadolu'nun savunulması önceliğinden ve lüzumundan dolayı Avrupa cephelerine sevkini durdurulmasını tavsiye ederek durumun ciddiyetini gözler önüne sermiş ve Avrupa cephelerine asker sevki daha sonra durdurulmuştur. Sonuçta Galiçya'daki Türk birlikleri görevini tamamladıktan sonra, 26 Eylül 1917'den itibaren tamamen tahliye edilmiş ve Türkiye'ye dönüş yapmıştır.

Kaynakça

- Akçakayalıoğlu, C. (1967). *Birinci Dünya Harbi Avrupa Cepheleleri* (VII. Cilt), Ankara: Genelkurmay Basımevi.
- Arıkan, İ. (2007). *Harp Hatıralarım, Bir Mehmetçiğin Çanakkale, Galiçya, Filistin Cephesi Hatıraları*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Armaoğlu, F. (2010). *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1995* (17. Baskı). İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA)
- Bayur, Y. H. (1991). *Türk İnkılâbı Tarihi 1914-1918 Genel Savaşı* (3. Baskı), Kısım I, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Bayur, Y. H. (1991). *Türk İnkılâbı Tarihi 1914-1918 Genel Savaşı* (3. Baskı), Kısım III, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Dağlar, O. (2012). Birinci Dünya Savaşında Osmanlı Ordularınının Galiçya Cephesi'ne Gönderilmesi ve Cephe Gerisinde Yaşananlar. *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*. (10), 45-76.

Harp Mecmuası. (1332). (16), İstanbul: 247.

Karal, E. Z. (1999). *Osmanlı Tarihi IX. Cilt* (2. Baskı), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Köstüklü, N. (2012). I. Dünya Savaşında Rusya'nın Ukrayna ve Diğer Bölgelerindeki Türk Savaş Esirlerine Dair Bazı Tespitler, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*. XXVIII (83), 1-16.

Köstüklü, N. (2014). *Tarihte Türk-Leh İlişkileri Çerçevesinde Galiçya'da Şehit Olan Türkler ve Şehitlikler Üzerine Bazı Tespitler*. timad.com.tr (E.T: 07.07.2018), 27-37.

Lee, S. J. (2014). *Avrupa Tarihinden Kesitler 1789-1980* (4. Baskı), (Çeviren: Savaş Aktur) Ankara: Dost Kitabevi.

Sander, O. (2000). *Siyasi Tarih İlkçağlardan 1918'e* (8. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.

Suat, A. (1930). Büyük Harpte Galiçya Cephesinde 15. Türk Kolordusu. *Askeri Mecmua*, 11.

